“JAS AWLADTÍŃ TÁRBIYASÍNDA MILLIY SPORT OYÍNLARÍNÍŃ ÁHMIYETI: MASHQALA HÁM SHESHIMLERI”

“YOSH AVLODNI TARBIYASIDA MILLIY SPORT O‘YINLARINING AHAMIYATI: MUAMMO VA YECHIMLARI”

РОЛЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ СПОРТИВНЫХ ИГР В ВОСПИТАНИИ МОЛОДОГО ПОКОЛЕНИЯ: ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ

atamasındağı respublikalıq ilimiy-ámeliy konferenciya

MATERIALLARÍ

Nókis 2024

ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ SPORT MINISTRLIGI

ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ JOQARÍ BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM INNOVACIYALAR MINISTRLIGI

ÓZBEKSTAN MÁMLEKETLIK DENE TÁRBIYASÍ HÁM SPORT UNIVERSITETI NÓKIS FILIALÍ
“DENE TÁRBIYASÍ TEORIYASÍ HÁM GUMANITAR PÁNLER” KAFEDRASÍ

“JAS AWLADTÍŃ TÁRBIYASÍNDA MILLIY SPORT OYÍNLARÍNÍŃ ÁHMIYETI: MASHQALA HÁM SHESHIMLERI”
RESPUBLIKALÍQ ILIMIY-ÁMELIY KONFERENCIYASÍ
2024 jıl, 5-6 noyabr

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SPORT VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON DAVLAT JISMONIY TARBIYA VA SPORT UNIVERSITETI NUKUS FILIALI
“JISMONIY TARBIYA NAZARIYASI VA GUMANITAR FANLAR” KAFEDRASI

“YOSH AVLODNI TARBIYASIDA MILLIY SPORT O‘YINLARINING AHAMIYATI: MUAMMO VA YECHIMLARI”
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENTSIYASI
2024 yil, 5-6 noyabr

МИНИСТЕРСТВО СПОРТА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ И ИННОВАЦИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

КАФЕДРА «ТЕОРИЯ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ И ГУМАНИТАРНЫЕ ДИСЦИПЛИНЫ»
НУКУССКОГО ФИЛИАЛА УЗБЕКСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ «РОЛЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ СПОРТИВНЫХ ИГР В ВОСПИТАНИИ МОЛОДОГО ПОКОЛЕНИЯ: ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ»
5-6 ноябрь , 2024 года

Konferenciyanı shólkemlestiriw komiteti:

Erimbetov B.K.	Direktor, p.i.b.f.d. (PhD), professor – shólkemlestiriw komiteti hám redkollegiya baslığı
Mambetnazarov I.M.	Ilimiy isler hám innovaciyalar boyınsha direktor orınbasarı, p.i.b.f.d. (PhD), Docent - shólkemlestiriw komiteti hám redkollegiya baslığınıń orınbasarı
Mirjamolov M.X.	Dene tárbiya hám sport ilimiy izertlew instituti direktori P.i.d., (DSc) Docent - aǵza
Utemuratov B.B.	Oqıw isleri boyınsha direktor orınbasarı - aǵza
Ametova S.G.	Ilimiy izertlewler, innivaciyalar hám ilimiy pedagog kadrlar tayarlaw bólimi injeneri - aǵza
Nurishov D.S.	Sport túrleri fakulteti dekanı - aǵza
Kuralbaev A.K.	«Dene tárbiyası teoriyası hám gumanitar pánler» kafedrası baslığı - aǵza
Seytmuratov T.Sh.	«Sport oyınları» kafedrası baslığı p.i.b.f.d. (PhD), - aǵza
Toylibaev S.M.	«Jeke gúres hám tábiyiy pánler» kafedrası baslığı, docent - aǵza
Arzımbetov T.T.	«Dene tárbiyası teoriyası hám gumanitar pánler» kafedrası w.a docent, ps.i.b.f.d (PhD) - aǵza
Kalillaeva U.A.	«Dene tárbiyası teoriyası hám gumanitar pánler» kafedrası assistent-oqıtıwshısı, ps.i.b.f.d (PhD) - aǵza
Djumaniyazova T.A.	«Dene tárbiyası teoriyası hám gumanitar pánler» kafedrası docenti - aǵza
Shaniyazov R.J.	«Dene tárbiyası teoriyası hám gumanitar pánler» kafedrası úlken oqıtıwshısı - aǵza
Allambergenova B.K.	«Dene tárbiyası teoriyası hám gumanitar pánler» kafedrası assistent-oqıtıwshısı - aǵza
Astankulova D.F.	«Dene tárbiyası teoriyası hám gumanitar pánler» kafedrası stajyor-oqıtıwshısı - aǵza
Nurmedov N.A.	«Dene tárbiyası teoriyası hám gumanitar pánler» kafedrası stajyor-oqıtıwshısı - aǵza
Erejepov I.Y.	«Dene tárbiyası teoriyası hám gumanitar pánler» kafedrası stajyor-oqıtıwshısı - aǵza
Mambetiyarov N.S.	«Dene tárbiyası teoriyası hám gumanitar pánler» kafedrası stajyor-oqıtıwshısı – Juwaplı xatker

2. Kuxarev I.V. Professional mukammallik yo‘lida: Kitob. o‘qituvchi uchun. - M .: Ta’lim, 2001. - 159. - (O‘qituvchining mahorati; g‘oyalar, maslahatlar, takliflar). - 159 b.
3. Xutorskoy, A.V. Ta'lim standartlarining umumiy fan mazmuni / .V.Xutorskoy.- M., 2002 y.

OLIY O‘QUV YURTLARIDA JISMONIY TARBIYA VA SPORT TO‘GARAKLARINI TASHKIL QILISHNING DOLZARB MUOMMOLARI

Boltayev Shamshodjon Elmurod o‘g‘li
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Jismoniy madaniyat va sport o‘qituvchisi, O‘zbekiston, Chirchiq
e-mail: sh.boltaev@cspi.uz
Abdumalikov Otabek Xasan o‘g‘li
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Jismoniy madaniyat yo‘nalishi 2-bosqich talabasi, O‘zbekiston, Chirchiq.

Kalit so’zlar: jismoniy tarbiya, sport, jismoniy mashq, umumrivojlantiruvchi mashqlar, jismoniy sifatlar.

Ключевые слова: физическое воспитание, туризм, физические упражнения,обобщающие упражнения, физические качества.

Keywords: physical education, tourism, physical exercise, generalizing exercises, physical qualities.

Bugungi kunda zamonaviy sport amaliyotida raqamlashtirilgan innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish, aholi o‘rtasida ommaviy sportni targ‘ib qilish, jismoniy tarbiya va sport bilan aholini muntazam shug‘ullanish darajasini kengaytirish, bu orqali salomatligini mustahkamlash hamda ularni o‘rtacha umr ko‘rish yoshini oshirib borish asosiy vazifalarimizdan biridir. Mazkur muammolarni o‘rganish bo‘yicha ilmiytadqiqot ishlarini rivojlantirish sohadagi muammolarning ilmiy yechimini aniqlashda dolzarb hisoblanadi. Bu borada O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-iyundagi PQ3775-son “Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta’minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori, 2020-yil 24-yanvardagi PF-5924-son “O‘zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada takomillashtirish va ommalashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi farmon hamda 2022-yil 4-noyabrdagi PQ-414-son “Jismoniy tarbiya va sport sohasida kadrlarni tayyorlash hamda ilmiy tadqiqotlar tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qaror, Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 29 yanvardagi "O‘zbekistonda sog‘lom turmush tarzini keng targ‘ib qilish va aholini jismoniy tarbiya va ommaviy sportga jalb etish to‘g‘risida"gi O‘zbekiston Respublikasi 65-sonli qarorlarining qabul qilinishi ham mazkur masalalarga alohida e’tibor qaratish zarurligini ko‘rsatmoqda. Albatta, mazkur farmon va qarorlar ijrosini ta’minlash, qolaversa, amaliyotga joriy etish bugungi kundagi dolzarb masalalardan sanaladi.

Dolzarbligi. Jamiyatda sog’lom turmush tarzini yanada shakllantirish, aholi salomatligini mustahkamlash, jismoniy sog’lom va ma’naviy boy yosh avlodni tarbiyalash, fuqarolarning jismoniy tarbiya va sport bilan faol shug’ullanishiga keng jalb etilishini ta’minlash mamlakatimizda amalga oshirilayotgan faol islohatchilik siyosatining ustuvor yo’nalishlaridan hisoblanadi.

Tadqiqotlar shuni ko’rsatadiki, inson sog’ligining 20-25% atrof- muhit ta’sirida, 20% nasliy omillar asosida, qolgan 55% har-xil sabablar, o’z sog’ligi turmush tarziga bo’lgan e’tibori ta’sirida shakllanar ekan [2].

Bugungi kunda oliy ta’limda talaba-yoshlarni intelektual, kasbiy, ahloqiy, madaniy rivojlanish talablarini qondirishda ulardagi sog’lom turmush tarzi, borasidagi bilim, ko’nikmalarni, reproduktiv madaniyatni shakllantirish ta’lim maqsadlarining asosiy qismi bo’lib hisoblanmoqda xususan, pedagogik-psixologik kasb doirasidagi mutaxassislarda.

Ta’lim muassasalarida jismoniy tarbiya tadbirlari o‘quvchi va talabalarni jismoniy rivojlantirish, sog‘lomlashtirish va hayot faoliyatiga tayyorlashdan iborat bo‘ladi. Jismoniy tarbiya jarayonlari barcha bosqichlarida tashkil etiladi. Jismoniy tarbiyani tashkil etishda ta’lim muassasaning pedagogik jamoasi jismoniy tarbiya o‘qituvchilari va sport murabbiylaring axamiyati katta. Ta’lim muassasalarida jismoniy tarbiya tadbirlari ertalabki badantarbiya, jismoniy tarbiya darslari sport to‘garaklaridagi mashg‘ulotlar,

sport musobaqalari va bayramlar hamda dam olish kunlari va ta’tillarda olib boriladigan turizm mashg‘ulotlari hisoblanadi. Jismoniy tarbiya tadbirlarida o‘quvchilar hayotiy zarur harakatlar yurish, yugurish hamda sakrash va uloqtirish, tirmashib chiqish mashqlarni bajarib harakat malaka va ko‘nikmalari shakllantiriladi. Jismoniy tarbiya vositalari bo‘lib hisoblangan jismoniy mashqlar va tabiatning sog‘lomlashtiruvchi kuchlari hamda gigienik vositalar yordamida ijobiy o‘zgarishlar sodir bo‘ladi va organizm sog‘lomlashadi. Ta’lim muassasasidagi jismoniy tarbiyaga oid ishlar o‘quvchi va talabalardan xavaskorlikni, tashabbuskorlikni, uyushqoqlikni talab qiladigan juda xilma-xil shakllari bilan farq qiladi. Ular o‘quvchi va talabalarda tashkilotchilik ko‘nikmalari, faollik, topqirlikni tarbiyalashga yordam beradi.

Ta’lim muassasasida o‘quvchilar jismoniy tarbiyasining maqsadi:

1. Sog‘lomlashtirish.
2. Har tomonlama yetuk inson qilib tarbiyalash.
3. Vatan mudofaasiga hamda mexnatga tayyorlash.

Jismoniy tarbiyaning maqsadidan kelib chiqqan holda o‘quvchi va talabalarni sog‘lomlashtirish, chiniqtirish, jismoniy rivojlantirish, harakat malaka va ko‘nikmalarini shakllantirish bo‘yicha Jismoniy tarbiyaning asosiy vazifalari belgilanadi.

Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlarga jalb etish. O‘quvchi va talabalarni ta’lim muassasalaridagina emas, balki uyda ham jismoniy mashqlarni sistemali ravishda bajarishga odatlantirib borishdan iborat. Bu muhim vazifani amalga oshirish uchun o‘quvchi va talabalar bilan olib boriladigan barcha mashg‘ulotlarni jonli, o‘rganiladigan materialning mazmuni va shaklini qiziqarli, hayajonli qilish, mashg‘ulot rahbarining samimiy muomalasi ostida o‘tkazish, shug‘ullanuvchilar o‘zaro do‘stona xamkorlik qilishlari uchun sharoit yaratish zarur.

Xulosa. Yuqoridagilardan xulosa qilib qayd etish mumkinki, salomatlikni asrashga va sog‘lom turmush tarziga yo‘naltirilgan say’i-harakatlar o‘zining ilk shakllanish jarayonida turibdi. Zero, ko‘pchilik odamlar umr bo‘yi o‘z salomatligini befoyda sarflash amaliyoti bilan shug‘ullanayotganligi, aslida esa ular salomatlikni asrash faoliyati bilan umr bo‘yi maqsadli shug‘ullanishi zarur ekanligi, chunki inson jismi va ruhiyati o‘z rivojlanishiga ko‘ra tabiiy ravishda qarilik tomon yo‘naltirilgan faol harakat hisoblanadi.

Adabiyotlar

1. “Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta’minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 2018-yil 5-iyundagi PQ3775-son qarori.
2. "O‘zbekistonda sog‘lom turmush tarzini keng targ‘ib qilish va aholini jismoniy tarbiya va ommaviy sportga jalb etish to‘g‘risida"gi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 2019 yil 29 yanvar, 65-son.
3. "Sog‘lom turmush tarzini keng tatbiq etish va ommaviy sportni yanada rivojlantirish choratadbirlari to‘g‘risida" O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni, 2020 yil 30 oktyabr, PF6099-son.
4. Boltaev Sh.E. Organizing a training process for young volleyball players on the basis of innovative approaches. TEACHER AND CONTINUOUS EDUCATION Nukus 2022.-87 p

YOSH GANDBOLCHILARNI TANLAB OLISH USLUBLARI

Urazbaev Nurbek Jalg‘asbay uli
O‘zbekston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti Nukus filiali stajyor o‘qituvchisi
Torebayeva Jarkinay Maratovna
O‘zbekston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti Nukus filiali 2kurs student

Annotaciya: Ushbu tezista yosh gandbolchilarni tanlash va tayyorlashda qollaniladigan bir qansha uslublar haqqida fikrlar bildirilgan.

Kalt so‘zlar: Jismoniy, mashg‘ulot,tanlab olish,iste‟dod, ixtisoslik, harakatli o‘yinlar.

Yosh gandbolchilarni tanlash va tayyorlashda umumta'lim maktablaridagi gandbol bo‘yicha kuni uzaytirilgan va o‘quv mashg‘ulotlari chuqur o‘zlashtiriladigan maxsus sinflar katta rol o‘ynaydi. Bunda bolalar gandbolga mehr qo‘yadilar va gandbol o‘ynash sirlarini o‘rganadilar.

55.	***Boltayev Sh.E. Abdumalikov O.X.*** - Oliy o‘quv yurtlarida jismoniy tarbiya va sport to‘garaklarini tashkil qilishning dolzarb muommolari.	124
56.	***Urazbaev N.J. Torebayeva J.M.*** - Yosh gandbolchilarni tanlab olish uslublari.	125
57.	***Jumaniyazov U.I., Kenesbayeva M.J.*** - O‘qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish.	127
58.	***Alimbetova A. T.*** - 7-14 yoshli maktab o‘quvchilari ichidan voleybol sport turiga tanlab olish usullarini takomillashtirish yuzasidan tajriba sinov ishlari va uning samaradorlik darajasi.	129
59.	***Nurekeev B.*** - Jismoniy tarbiya va sport mashǵulotlarini toǵri tashkillashtirish va uning amaliy ahamiyati.	133
60.	***Ataxanov H.K.*** - Jismoniy tarbiya darslarida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining psixologik xususiyatlari.	135
61.	***Boltayev Sh.E., Jonuzoqov U.G‘.*** - Innovatsion klaster yondashuvi asosida bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarining kasbiy faoliyatlarini takomillashtirish.	137
62.	***Жумаев А.Р., Мурадуллаев Д.*** - Кластер таълимга асосан волейбол спорт турини ўқитиш акмеологиясининг методик асослари.	139
63.	***Жумаев А.Р., Қобилов А.И.*** - Ўқувчилар жисмоний сифатларини ривожлантиришда акмеологик ёндашув.	142
64.	***Xudoyberganov J.S., Rahmatullayev J.*** - Maktablarda kalaster metodidan foydalanish usullari.	143
65.	***Мулладжанов У.А.*** - Yengil atletika to‘garaklarida qisqa masofalarga yuguruvchilarni jismoniy rivojlanganligi, tayyorgarlik darajasi va texnik tayyorgarligini tuzilishi.	145
66.	***Yusupbayeva A.S., Muradova R.M.*** - Darsdan tashqari xollarda jismoniy mashg‘ulotlarini tashkil qilish usullari.	147
67.	***Abdullaev I.*** - Futbolchilar tezkorligini oshirishning vosita va usullari.	151
68.	***Paluaniyazova N., Joldasbaeva M.*** - Basketbolda iyiliwsheńlik sapasi hám oní rawajlandırıw metodikasınıń ózgeshelikleri.	153
69.	***Utepov A.A.*** - 14-15 yoshli karatechilarning boshlang‘ich tayyorgarlik bosqichida maxsus texnik tayyorgarligini takomillashtirish.	156
70.	***Оринбаев А.К.*** - Жамоавий қаийқларни шакллантиришда эшкакка бериладиган кучланишларнинг аҳамияти.	160
71.	***Qaliev Q.S., Darmenbaeva A.P.*** - Voleybol mashg‘ulotlari pedagogik jarayon sifatida.	161
72.	***Tabınbayev B.A., Baltabaeva P.B.*** - Voleybolshílardíń texnika-taktikalíq háreketleriniń model qásiyetleri.	163
73.	***Sarsenbaev D.J.*** Bolalarni suzishga o‘rgatish tamoyillari va suzishning afzalliklari	165
74.	***Baxauatdinova N.*** - Badiiy gimnastikachilarning xoreografik muvozanat mashqlaridan foydalanish usullari.	167
75.	***Tanirbergenova D.*** – Qısqa aralıqlarǵa juwrıw texnikası hám onı analizlew.	170
76.	***Abatbaeva B.*** - Badiiy gimnastika mashg‘ulotlari bilan shug‘ullanishning o‘ziga xos xususiyatlari.	172
77.	***Парахатова А.Т.*** - Классификация базовых технических действий в художественной гимнастике.	174
	III SEKCIYA. DENE TÁRBIYASÍ HÁM SPORT TARAWÍNDA ADAPTIV DENE TÁRBIYA, SALAMATLASTÍRÍWSHÍ FIZIKALÍQ SHÍNÍĞÍWLARDÍ ÚYRETIWDIŃ ILIMIY-METODIKALÍQ TIYKARLARÍ	
78.	***Erimbetov Bayrambay Karlıbaevich.*** **-** Kurashchilarning ko‘p yillik tayyorgarligida pedagogik nazorat qilishda imitatsiyali modellashtirish metodining qo‘llanilishi.	179
79.	***Sobirova L.B., Usmonova F.T.*** - Parataekvondo sportida koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning ilmiy asoslari.	182
80.	***Niyazov Asqarbay*** - Jismoniy tarbiya sohasida talabalarning kasbiy sifatlarini rivojlantirishda akmeologik va innovatsion yondashuvning asosiy tamoyillari.	185
81.	***Yoldashov Sh.S.*** **-** Ot sportida maxsus jismoniy tayyorgarlik asoslari.	187